

Prawo spadkowe

Radca prawny Monika Katarzyna Klimiuk-Głuchowska

Prezentacja przygotowana w ramach działań edukacyjnych nieodpłatnej edukacji prawnej realizowanej przez Łosickie Stowarzyszenie Rozwoju EQUUS na terenie powiatu łosickiego

Spadek - Prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jego spadkobierców

Spadkodawca- wyłącznie osoba fizyczna, po której spadek z chwilą jej śmierci przechodzi na spadkobierców.

Spadkobierca - podmiot, na który przechodzi ogół praw i obowiązków osoby zmarłej.

Spadkobierca testamentowy - powołana do spadku na podstawie testamentu osoba fizyczna lub osoba prawna, albo też dziecko poczęte (nie urodzone jeszcze w chwili otwarcia spadku), pod warunkiem, że urodzi się żywe.

Spadkobierca ustawowy - podmiot powołany do spadku na mocy ustawy, w sytuacji gdy spadkodawca nie pozostawił ważnego testamentu, albo gdy osoby powołane do spadku nie chcą lub nie mogą być spadkobiercami.

Spadek otwiera się z chwilą
śmierci spadkodawcy

Spadkobierca nabywa spadek
z chwilą otwarcia spadku

Powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu

Radca prawny Monika Katarzyna Klimiuk-Głuchowska

Zstępny- każdy kolejny potomek tej samej osoby: jej dziecko, wnuk, prawnuk, praprawnuk itd.

Wstępny - każdy przodek danej osoby: jej rodzic (ojciec, matka), dziadkowie (dziadek, babcia), pradziadkowie, prapradziadkowie itd.

Dziedziczenie ustawowe

W pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek

Dziedziczą oni w częściach równych
Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż $\frac{1}{4}$ całości spadku

Jeżeli dziecko spadkodawcy nie
dożyło otwarcia spadku - jego
udział przypada jego dzieciom
w częściach równych

W przypadku braku zstępnych spadkodawcy
powołani do dziedziczenia ustawowego są
jego małżonek i rodzice

Część przypadająca małżonkowi wynosi
 $\frac{1}{2}$ całości spadku

Część przypadająca rodzicom wynosi
po $\frac{1}{4}$ całości spadku

W przypadku braku zstępnych
spadkodawcy oraz jego małżonka
cały spadek przypada
jego rodzicom
w częściach równych

Jeżeli jedno z rodziców
spadkodawcy nie dożyło otwarcia
spadku (zmarło przed
spadkodawcą) - jego udział
przypada rodzeństwu
spadkodawcy
w częściach równych

Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa
spadkodawcy **nie dożyło** otwarcia
spadku - udział jaki by im
przypadł - przypada ich
zstępny

Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło
otwarcia spadku, brak jest
rodzeństwa spadkodawcy i ich
zstępnych - udział spadkowy rodzica
dziedziczącego w zbiegu
z małżonkiem spadkodawcy
wynosi połowę spadku

W przypadku braku zstępnych
spadkodawcy, jego rodziców,
rodzeństwa i ich zstępnych
- cały spadek przypada
małżonkowi spadkodawcy

W przypadku gdy spadkodawca
nie miał także małżonka
- cały spadek przypada
dziadkom spadkodawcy
a w przypadku ich braku
- zstępnym dziadków

W przypadku braku małżonka
i krewnych spadkodawcy
powołanych do dziedziczenia
z ustawy - spadek przypada
gminie ostatniego miejsca
zamieszkania spadkodawcy

Małżonek pozostający
w separacji ze spadkodawcą
nie dziedziczy po zmarłym.
Jeżeli spadkodawca wystąpił
o orzeczenie rozwodu lub separacji
z winy małżonka - a żądanie to byłoby
uzasadnione - małżonek także
jest wyłączonej od dziedziczenia

Testament - akt prawny,
w którym spadkodawca
rozporządza majątkiem na
wypadek swej śmierci

Radca prawny Monika Katarzyna Klimiuk-Głuchowska

Testament może zawierać
rozporządzenie tylko jednego
spadkodawcy mającego pełną
zdolność do czynności prawnych

Spadkodawca może w każdej chwili odwołać zarówno cały testament jak i jego poszczególne postanowienia. W tym czasie musi mieć pełną zdolność do czynności prawnych

Testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony:

- 1) w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;
- 2) pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści;
- 3) pod wpływem groźby.

Na nieważność testamentu z powyższych przyczyn nie można się powołać po upływie **lat trzech** od dnia, w którym osoba mająca w tym interes dowiedziała się o przyczynie nieważności, a w każdym razie po upływie **lat dziesięciu** od otwarcia spadku.

Testament może być sporządzony w formie aktu notarialnego.

Spadkodawca może także sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą.

Spadkodawca może sporządzić testament także w ten sposób, że w obecności dwóch świadków oświadczy swoją ostatnią wolę ustnie wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego.

Oświadczenie spadkodawcy spisuje się w protokole z podaniem daty jego sporządzenia.

Protokół odczytuje się spadkodawcy w obecności świadków.

Protokół powinien być podpisany przez spadkodawcę, przez osobę, wobec której wola została oświadczona oraz przez świadków.

Jeżeli istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, spadkodawca może oświadczyć ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków.

Nie może być świadkiem przy sporządzaniu testamentu:

- 1) kto nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych;
- 2) niewidomy, głuchy lub niemy;
- 3) kto nie może czytać i pisać;
- 4) kto nie włada językiem, w którym spadkodawca sporządza testament;
- 5) skazany prawomocnie wyrokiem sądowym za fałszywe zeznania

Zachowek - zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletnim - **2/3 wartości udziału spadkowego**, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - **połowa wartości tego udziału**

Uprawnionemu, który nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Wydiedziczenie- Spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnych, małżonka i rodziców zachowku jeżeli uprawniony do zachowku:

- 1) wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego;
- 2) dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci;
- 3) uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Spadkobierca może być uznany przez sąd za niegodnego, jeżeli:

- 1) dopuścił się umyślnie ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy;
- 2) podstępem lub groźbą nakłonił spadkodawcę do sporządzenia lub odwołania testamentu albo w taki sam sposób przeszkodził mu w dokonaniu jednej z tych czynności;
- 3) umyślnie ukrył lub zniszczył testament spadkodawcy, podrobił lub przerobił jego testament albo świadomie skorzystał z testamentu przez inną osobę podrobionego lub przerobionego.

Spadkobierca niegodny zostaje wyłączoney od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku.

Spadkobierca nie może być uznany za niegodnego, jeżeli spadkodawca mu przebaczył.

Przyjęcie i odrzucenie spadku

Spadkobierca może

- przyjmując spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste),
- przyjmując spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza)
  - spadek odrzucić.

Przyjęcie lub odrzucenie spadku
stanowi oświadczenie woli
spadkobiercy, które można złożyć
przed sądem
lub przed notariuszem.

Przyjęcie proste - oznacza, że spadkobierca przyjmuje spadek bez żadnych ograniczeń - w szczególności bez ograniczenia długów spadkowych.

Przyjęcie wprost - oznacza, że spadkobierca (spadkobiercy) odpowiadają za wszystkie długi spadkowe i to całym swoim majątkiem. Jeśli długi spadkodawcy przekraczają wartość spadku - spadkobierca musi je spłacać.

Przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza

ogranicza odpowiedzialność za długi spadkodawcy tylko do wysokości wartości spadku. Oznacza to, że spadkobierca nie odda wierzycielom spadkodawcy więcej, niż otrzymał z tytułu dziedziczenia.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.

Brak oświadczenia spadkobiercy
w tym terminie jest
jednoznaczne
z przyjęciem spadku
z dobrodziejstwem inwentarza

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku nie może być odwołane, chyba że zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby

Spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączoney od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku.

Spadkobierca powołany do spadku zarówno z mocy testamentu, jak i z mocy ustawy może spadek odrzucić jako spadkobierca testamentowy, a przyjąć spadek jako spadkobierca ustawowy.

Spadkobiercy dziedziczą z ustawy gospodarstwo rolne, jeżeli w chwili otwarcia spadku:

- 1) stale pracują bezpośrednio przy produkcji rolnej albo
- 2) mają przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej, albo
- 3) są małoletni bądź też pobierają naukę zawodu lub uczęszczają do szkół, albo
- 4) są trwale niezdolni do pracy.

Jeżeli ani małżonek spadkodawcy, ani żaden z jego krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy nie odpowiada warunkom przewidzianym dla dziedziczenia gospodarstwa rolnego albo jeżeli uprawnionymi do dziedziczenia są wyłącznie osoby, które w chwili otwarcia spadku są trwale niezdolne do pracy, gospodarstwo dziedziczą spadkobiercy na zasadach ogólnych.

Odpowiedzialność za długi spadkowe związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego ponosi od chwili działu spadku spadkobierca, któremu to gospodarstwo przypadło, oraz spadkobiercy otrzymujący od niego spłaty. Każdy z tych spadkobierców ponosi odpowiedzialność w stosunku do wartości otrzymanego udziału. Odpowiedzialność za inne długi ponoszą wszyscy spadkobiercy na zasadach ogólnych.

Dziękuję za uwagę

Radca prawny Monika Katarzyna Klimiuk-Głuchowska